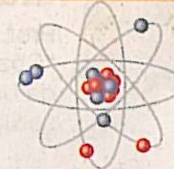

Ümran AVCI
uavci@htgazete.com.tr

YAZI DİZİSİ (1)

Bilim Kadınları

Başlarken...

"Bir barbar değil, bir Yunan, bir tutsak değil bir özgür, bir kadın değil bir erkek olarak yaratıldığım için Tanrı'ya şükrediyorum..." Bu sözler felsefenin önde gelen isimlerinden Platon'a ait... Platon dünyaya erkek kimliğiyle geldiği için Tanrı'ya şükrederken, kadın cinsiyetiyle gelenlerin payına ise yüzyıllar boyunca eza, cefa ve mücadele düştü. Aşağılanan, itilen, eğitim hakkı tanınmayan kadınlar haklı davaları için verdikleri uğraşların karşılığında geldikleri noktada tüm dünyaya faydalı oldular. Bilimde çığır açacak buluşlara imza atan kadınlar insanlık adına sayısız başarılara adlarını yazdırdılar.

Bu dizide dünyanın önde gelen bilim kadınlarının yanı sıra, Türkiye'de ilklere imza atan bilim kadınları ile günümüz bilim kadınlarını, hayatlarını ve çalışmalarını okuyacaksınız.

Türkiye'nin İLK KADIN inşaat mühendisi

Atatürk'ün talimatıyla kızların da mühendislik okuyabilmesi için açılan okulda yüksek mühendis oldu. Yıllar sonra Atatürk'e olan gönül borcunu Anıtkabir inşaatında görev alarak ödedi. Ata'nın sayesinde okuyan ilk kadın mühendisin fotoğrafı şimdi Anıtkabir'e asılacak

1910 yılında Manastır'da doğan Sabiha Fırat Gürayman, Nişantaşı Kız Orta Okulu'nu bitirdikten sonra, İstanbul Kız Lisesi'ne kaydını yaptıracağı gün, uzun zamandır görmediği bir okul arkadaşını ziyarete gider. Orada Atatürk'ün emri ile Mühendis Mektebi'ne kız öğrenci alınacağını öğrenir. Ve o an, o okula kaydını yaptırmaya karar vererek Gümüşsuyu'ndaki okula koşar. O dönem son kez orta okul sonrası bir yüksek okula öğrenci kabul edildiği yıldır.

İki gün sonra yapılacak sınavın kayıt süresi dolmak üzeredir. Yanında ne para, ne de belge vardır. Aklına Nişantaşı'ndaki okulundan yardım istemek gelir. Koşarak kapısını çaldığı eski öğretmenine durumunu anlatınca kaderi de oracıkta değişiverir.

ANADOLU basınından

AMBULANS SİRENİNE ŞİKÂYET YAĞIYOR

GAZİANTEP Çevre ve Orman Müdürü Mesut Niziplioğlu son dönemde günde ortalama 60 adet gürültü kirliliği şikâyeti aldıklarını ve şikâyetlerin en önemlisinin ambulanslar için olduğuna dikkat çekti. Niziplioğlu, ambulansların içerisinde hasta taşımadığı veya acil bir durum olmadığı halde lüzumsuz yere siren çalarak insanların huzurunu bozduğu yolundaki şikâyetlerin artması üzerine, hastanelere yazı yazıldığını söyledi.

GaziAntep27 GÜVENDİĞİNİZ GAZETE

MUDANYA'YA SOSYAL TESİS

BURSA Büyükşehir Belediyesi Mudanya İstasyonu Sosyal Tesisi önümüzdeki günlerde açılıyor. Devlet Bakanı Faruk Çelik'le birlikte Mudanya'da incelemelerde bulunan Başkan Altepe, Bursa-Mudanya Demiryolu'nun 1891 yılında tamamlanmasının ardından yapılan demiryolu işletme binası, kaymakamlık lojmanı ve Pratik Kız Sanat Okulu olarak kullanılan asırlık binanın Mudanya'nın tarihi zenginliğine ışık tutacak şekilde Bursalılara sosyal tesis olarak hizmet vereceğini söyledi.

OLAY

KANSERLİLER İÇİN YENİ HASTANE

AKDENİZ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İsrafil Kurtcephe, sayıları her yıl artan kanser hastalarının ta-

Türkiye'de bilim kadınları

TÜRK kadınlarının eğitim haklarını elde etmek için verdikleri mücadele Osmanlı döneminde başladı. İmparatorluğun son döneminde kimi varlıklı aileler kız çocuklarını yüksek öğrenim için yurtdışına gönderirken, 1914 yılında İnas Darülfününu adını taşıyan, kızlar için bir üniversite açıldı. 1921 yılına gelindiğinde kadınlar hukuk, 1922'de ise tıp öğrencisi olmaya başladı. Cumhuriyetin ilanıyla genç Kemalist devlet, kadınların eğitimine özel önem verdi; onların her alanda ilerlemesi için atılımlar yaptı. Yurtdışına eğitim için gönderilen burslu öğrenciler arasında artık kadınlar da bulunuyordu. Cumhuriyetin kurulduğu yıl, üniversitelerde hiç kadın öğretim elemanı yokken 10 yıl sonra yüzde 7.14'e, 2006'da da yüzde 38.75'e çıktı.

Fotoğrafı Anıtkabir'e

ATATÜRK sayesinde mühendislik okuyan Sabiha Fırat, Ata'nın vefatından sonra Anıtkabir inşaatında da görev aldı. 2. Dünya Savaşı sırasında çalışmalar aksadı. Yunanistan Başbakanı Venizelos ziyaretinde, inşaatın başında bir kadın görünce şaşırdı ve Sabiha Fırat'ı tebrik etti. Sabiha Fırat, bir söyleşide Anıtkabir inşaatında görev almasını "Bu görevi yerine getirmekle, Türk kadınına çağdaş uygarlık yolunu açan Atatürk'e olan borcumun küçük bir bölümünü ödeyebilecektim" diye değerlendirdi. Sabiha Fırat, 2003'te 93 yaşında İzmir'de hayatını kaybetti. Anıtkabir önündeki fotoğrafı, Günseli Naymansoy'un girişimiyle Anıtkabir'in Hürriyet Kulesi'ndeki vitrine asılacak.

KADINLAR GÜZEL SANATLARA YAKIN AMA MÜHENDİSLİĞE UZAK

- Mimarlıktan mezun kız öğrenci oranı yüzde **56.47**, kadın öğretim elemanı oranı yüzde **56.98** ile kadınların en yüksek olduğu alan.
- Dil, fen–edebiyat ve eğitim fakültesi mezunu kız öğrenci oranı yüzde **52.25**, kadın öğretim elemanı oranı ise yüzde **36.59**.
- Hukuk fakültelerinden mezun olan kız öğrenci oranı yüzde **48.30**, kadın öğretim elemanı oranı yüzde **36.84**.

En düşük kız öğrenci oranı yüzde **22.72** ve yüzde **22.28**'lik kadın öğretim elemanı oranı ile mühendisliklerde.

- Tıp, diş ve eczacılık fakültelerinden mezun olan kız öğrenci oranı yüzde **44.55**, kadın öğretim elemanı oranı yüzde **41.13**.

57.69

Güzel sanatlar fakülteleri mezun kız öğrencilerin oranı yüzde **57.69**, kadın öğretim elemanı oranı ise yüzde **46.29**.

HT GRAFİK: Selay DİLBER

TÜRKİYE'deki bilim kadınlarını ele alan bir çalışma yürüten Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nden emekli olan Günseli Naymansoy, kadınların akademik hayattaki yerini araştırdı.

kaderi de oracıkta değişiverir.

SON ANDA BAŞVURABİLDİ

Öğretmeni önce Sabiha'nın eski bir belgeden çıkardığı fotoğrafını yeni belgeye ekler, parayı da hazırlayarak evrakı tamamlar. Sabiha kayıt ofisine vardığında müracaatın sona ermesine de dakikalar kalmıştır.

Belgeleri nefes nefese teslim eden ve iki gün sonraki sınavı da kazanan Sabiha, 350 erkek öğrenciyle okuma hakkı kazanan iki kızdan biri olur. Sabiha Fırat, Atatürk'ün talimatıyla 1927–1928 öğrenim yılında kurulan Yüksek Mühendis Mektebi'nden 1933 yılında mezun olur. O artık "Türkiye'nin ilk kadın mühendisi" unvanını isminin önüne ve tarihe yazdırmıştır...

ŞANTİYEDE KADIN OLMAZ

Sabiha Gürayman artık ilk görev yeri olan Ankara Nafia Müdürlüğü'nde mühendis sıfatıyla çalışmaya başlar. Ancak bir kadının mühendis olacağına insanları inandırması biraz zaman alır. Sabiha Fırat'ın göreve başladığı yıllar, Ankara'nın baştan başa imar edildiği yıllara denk gelir. Mühendisler de ilk defa şehir dışında görevlendirilir. Tam da o dönemde iki köprü inşaatı için yeni bir ihale açılır ve deneyimli mühendislerin görevlendirilmesine karar verilir. Söz konusu köprü inşaatında görev almak için başvuruda bulunanlardan biri de Sabiha Fırat olur...

ADI 'KIZ KÖPRÜSÜ' KALDI

Ankara–Beypazarı Karayolu'nun 80. kilometresinde yapılacak köprü inşaatında görev alma isteği başmühendis tarafından valiye iletildiğinde, bu talep, "Dağ başında, şantiyede kadın olmaz" yanıtıyla geri çevrilir. Ancak Sabiha ısrarcıdır. Sonunda amacına da ulaşır.

Sabiha Fırat'ın büyük bir özveriyle çalıştığı bu köprü yıllar sonra kendisine ithafen "Kız Köprüsü" adı ile anılır...

YARIN: ATATÜRK'ÜN YURTDIŞINA GÖNDERDİĞİ VE "SİZİ KIVILCIM OLARAK GÖNDERİYORUM VOLKAN OLARAK DÖNÜN" DEDİĞİ BİLİM KADINLARI

---

her yıl artan kanser hastalarının talebini karşılayabilmek amacıyla 200 yataklı onkoloji ve hematoloji hastanesi kuracaklarını açıkladı. Projenin tamamlandığını anlatan Kurtcephe, hazine garantili kredi arayışlarının sürdürdüğünü ve yakın zamanda sonuca ulaşacaklarını bildirdi. Hastanede, tıbbi tedaviye cevap vermeyen hastalar psikolojik olarak ölüme hazırlanırken, isteyen hastalara mensup oldukları dinlerden din adamları da destek olacak.

ekspres

FINDIK ÜRETİCİSİNE TÜCCAR UYARISI

GİRESUN Ziraat Odası Yönetim Kurulu Başkanı ve Ulusal Fındık Konseyi Yönetim Kurulu Üyesi Özer Akbaşlı, yeni stratejiye göre fındığın fiyatının serbest piyasada şekilleneceğini belirterek, "Üretici, pazara götürdüğü fındığı, tüccarın istediği fiyata vermemeli" dedi.

Akbaşlı "Serbest piyasanın olmazsa olmaz alt koşulu olan, üretici örgütlerinin güçlendirilmesi ve lisanslı depoculuğu halletmeden, fındığı serbest piyasaya bırakırsanız, fındığın az olduğu yıllarda bile ürün ucuza gider" dedi.

Karadeniz

HALKIN BİLİNÇSİZLİĞİ BAĞLAR'I KİRLETİYOR

DİYARBAKIR'ın Bağlar İlçesi'nde temizlik sorunu yıllardır giderilemiyor. Belediye ekiplerinin çalışmalarına rağmen, sokak ve caddeleri pislik götürüyor. Belediye ekipleri, belirlenen saatlerde çöpleri alırken, vatandaşların bu saatler dışında çöp atması hem kötü görüntüye, hem de havaların da sıcak olması ile birlikte pis kokuların yayılmasına neden oluyor. Temizlik personelinin uğraşı bir şeyleri değiştiremiyor. Bağlar temizlendikten birkaç dakika sonra yine aynı görüntüye kavuşuyor.

EKSPRES

HT

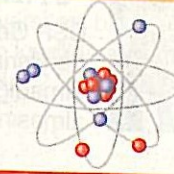

Ümran AVCI
uavci@htgazete.com.tr

YAZI DİZİSİ (2)

Bilim Kadınları

Aydınlanmacı antropolog

Mübeccel Belik Kıray (1923 - 2007)

ANKARA Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sosyoloji bölümü mezunu. Northwestern Üniversitesi'nde antropoloji dalında ikinci doktorasını yaptı. ODTÜ Mustafa Parlar Ödülü, Anadolu Üniversitesi Fahri Doktora unvanı ve Aydınlanma Kadınları Ödülü'nü alan Kıray, 1994'te TÜBA şeref üyeliğine seçildi.

İlk arkeolog

Jale İnan (1914 - 2001)

ALMANYA'da Berlin Üniversitesi Arkeoloji Bölümün'nde burslu eğitim gören İnan, Türkiye'nin ilk kadın arkeoloğu.

İlk kadın dekan

Nüzhet Gökdoğan (1910 - 2003)

MİLLİ Eğitim Bakanlığı'nın yurtdışına öğrenime göndermek üzere açtığı yarışmayı, matematik ve fizik dalında kazanan sekiz kişiden biri olarak altı yıl astronomi branşı üzerine Paris ve Lyon'da okudu ve 1934 yılında Paris Üniversitesi'nden mezun oldu. Türkiye'nin ilk kadın dekanı, senatörü ve ilk astronomi profesörüdür. Astronominin Türkiye'de gelişmesinde rol oynadı, TÜBİTAK Ulusal Gözlem Evi'nin kuruluş çalışmasını başlattı ve konuyla ilgili pek çok kitabın çevirilerini yaptı, kendi kitaplarını yazdı.

23 yıldız kümesi kâşifi

Paris Maria Pişmiş (1911 - 1999)

İ.Ü. Fen Fakültesi Matematik ve Klasik Astronomi bölümünü bitiren ilk kız öğrenci. Üniversite hocası Freundlich, ailesi ile görüşerek kızlarını Harvard Rasathanesi'ne burslu olarak yollamaya ikna etti. Meksika Ulusal Astrofizik Gözlemevi'nin kuruluş çalışmalarında bulunan Pişmiş, 1965 yılında en önemli başarısını gerçekleştirdi ve "PIS" adıyla anılan tam 23 yıldız kümesi keşfetti.

Üç yeni tür buldu

Nuriye Pınar Erdem (1914 - 2006)

DEVLET sınavını kazanarak, Fransa Bordeaux Üniversitesi'nde Tabii Bilimler alanında eğitim yaptı ve Genel Kimya sertifikası aldı. Paris'te Türkiye Deridikenlileri hakkında orijinal incelemeler yaptı ve üç yeni tür buldu. Avrupa Sismoloji Komisyonu'na üye seçilerek, 1960 yılına kadar Türkiye Milli Raporları'nı hazırladı. Bilimsel çalışmaları yanında siyasetle ilgilendi ve iki dönem milletvekilliği yaptı. Meclis'e sunduğu kanun tekliflerinden üçü kabul edildi.

Cumhuriyet kızı NASA'da

Dilhan Ezer Eryurt (1926 -)

ANKARA Üniversitesi Fen Fakültesi Yüksek Matematik ve Astronomi bölümünü bitirdikten sonra aynı üniversitenin Astronomi Kürsüsü'nde asistan olarak göreve başladı. 1961-1968 arasında NASA'da, 1969-1973 arasında ABD Goddard Uzay Araştırma Enstitüsü'nde çalıştı. 1942'de lise öğrencisiyken Milli Eğitim Bakanlığı Gazi Mustafa Kemal Nutuk Ödülü'nü, 1969 yılında "NASA Apollo Achievement Award" ve 1977 TÜBİTAK Bilim Ödülü'nü aldı.

Açık hava müzesi öncüsü

Halet Çambel (1916 -)

ARKEOLOJİ eğitimini Fransa devlet bursu ile Sorbonne'da tamamladı. Çabalarıyla 1958 yılında ilk açık hava müzesi Karatepe'de açıldı. İ.Ü. Prehistorya kürsüsünü kurdu.

Kıvılcım olarak gittiler volkan olarak döndüler

GENÇ cumhuriyet en büyük savaşını cahilliğe karşı verirken kadınların eğitim, bilim alanında öncü olmasına özel bir önem gösteriyordu. Bu amaçla kız çocuklarının da yurtdışında okuması teşvik edildi. 8 Nisan 1929 tarihinde kabul edilen "Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun" gereği sınav kazanarak, Atatürk'ün "Sizi bir kıvılcım olarak gönderiyorum, volkan olarak dönünüz" sözleriyle yurtdışına uğurladığı öğrencileri arasında Türk kızları da vardı. Devlet eliyle yurtdışına gönderilen bu öğrencilerin çoğu yurda dönüşlerinde üniversitelerde yeni bölüm ve birimlerin kurulmasına ve gelişmesine öncülük ettiler.

ANADOLU basınından

TURİZME EVET HES'E HAYIR

RİZE'nin İkizdere İlçesi'nde vatandaşlar "HES'lere Hayır" sloganıyla yürüdü. İkizdere Derneği tarafından ilçe merkezinde düzenlenen yürüyüşe katılanlar, döviz taşıyarak ve slogan atarak, İkizdere Vadisi'nde yapılması planlanan hidroelektrik santrallerine tepki gösterdi. Atatürk Caddesi boyunca yürüyen vatandaşlara caddede dükkânı bulunan çok sayıda esnaf da alkışlarla destek verdi.

ANTALYA'DA BAZ İSTASYON TEPKİSİ

ANTALYA Fabrikalar Mahallesi sakinlerinin, imar planında okul yeri olarak belirtilen ve vakıf arazisi olan alanda baz istasyonu kurmak için çalışmaların başlaması üzerine tepkileri de giderek artmaya başladı. İnşaat önünde bir araya gelen vatandaşlar, ellerindeki pankartlarla seslerini duyurmaya çalıştı. Tepkilerine belediye başkanlarından destek beklediklerini söyleyen vatandaşlar, hukuki mücadeleye de başlayacaklarını söyledi.

ekspres

TÜRKÇE BİLMEYENE ANAMNEZ KİTABI

Atatürk'ün manevi kızı binlerce iskelet üzerinde çalıştı

Afet İnan (1908 - 1985)

Gazi döneminin dış politikasının ve Kemalist tarih görüşünün temellendirilmesi için yapılan çalışmalarda yer alan tek kadın oldu. Atatürk'ün manevi kızı olan Afet İnan, cumhuriyet döneminin ilk tarih profesörlerinden. Afet İnan, Avrupa'daki pek çok şehirde üniversite öğretim üyeleriyle görüşmeler yaptıktan sonra yüksek öğrenimini Cenevre'de sürdürdü. Cenevre Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Bilimler Fakültesi Yakın Çağ ve Modern Tarih Bölümü'nde İsviçreli antropolog Eugene Pittard'ın öğrencisi oldu. Temmuz 1939'da doktorasını tamamladı ve sosyoloji doktoru unvanını aldı. "Türk Halkının ve Türk Tarihinin Antropolojik Karakteri Üzerine" tezi için Anadolu'da binlerce iskelet inceledi. Türk Tarih Kurumu'nun kuruluş çalışmalarında yer aldı ve uzun yıllar asbaşkanlık yaptı.

Ödüllü Hititolog

Muazzez İlmiye Çığ (1914 -)

BURSA Kız Muallim Mektebi'ni bitirdikten sonra 1935 yılına kadar öğretmenlik yaptı. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde Sümeroloji, Hititoloji, arkeoloji ve tarih bölümlerinden dersler alarak mezun oldu. İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde başladığı görevi sırasında Hatice Kızılay ile birlikte "Çiviyazılı Tabletler Arşivi"ni oluşturdu. İ.Ü. "Fahri Doktora Ödülü" ve Kültür Üniversitesi "Yürekli Kadın Ödülü" başta olmak üzere pek çok ödül aldı.

İlk kimyacı

Remziye Hisar (1902 - 1992)

TÜRKİYE Cumhuriyeti'nin ilk kadın kimyacısı ve Fransa'da Sorbonne Üniversitesi'ni Marie Curie'den ders alarak bitiren ilk Türk kadını. 1955 yılında Fransa'da akademi nişanı, 90 yaşına yaklaşırken de 1991 yılında TÜBİTAK Hizmet Ödülü'nü aldı. Hisar, ardında birçok yazılı eser bıraktı.

Tıp fakültesinde ilk oldu

Müfide Küley (1904 - 1995)

İSTANBUL Darülfünunu'nu Fen Fakültesi'nde (Tabiiye) başladığı öğrenimini Tıp Fakültesi'nde (Mektebi Tıbbiye) sürdürebilmek için defalarca Darülfünun Emin'i (rektörü) Dr. Besim Ömer Paşa'ya dilekçe verdi ve uzun mücadelelerden sonra tıp tahsili yaptı. Küley, tıpta akademik kariyer yapan ilk Türk kadını.

Ankara Tıp'ta ilk dersi o verdi

Kamile Şevki Mutlu (1906 - 1987)

TIP Fakültesi'nden 1924'te mezun olduktan sonra, Berlin Üniversitesi Patoloji Enstitüsü'nde çalıştı. 1945'te Ankara Tıp Fakültesi açıldığında ilk dersi veren hoca oldu. 'Şevki Metodu' olarak bilinen böbrek üstü bezleri ile ilgili teşhis tekniği geliştirdi ve 1994'te TÜBİTAK Hizmet Ödülü aldı.

YARIN: ÇİNGENE FALCININ GELECEĞİNİ GÖRDÜĞÜ DÜNYANIN EN BÜYÜK BİLİM KADINI, ÜSKÜDARLI KADIN MATEMATİKÇİ FLORENCE NIGHTINGALE

DİYARBAKIR Tabip Odası, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sağlık merkezlerine tedavi için gelen ve Türkçe bilmeyen hastalarla hekimler arasındaki iletişim sıkıntısını gidermek amacıyla, "Kürtçe Anamnez" kitabı yayımladı. Hızlı ve sağlıklı tanı koymak için hazırlanan kitap, 3 bölümden oluşuyor. 204 sayfalık kitapta, hekimlerin hastayla ilk görüşmesinde ve sonraki süreçle ilgili bilgiler de yer alıyor.

EKSPRES

GAZİANTEP'TE FISTIK NÖBETİ

BU yıl verimi düşük olan fıstığı hırsızlara kaptırmak istemeyen bahçe sahipleri silahlarıyla nöbet tutuyor. Antepfıstığının pahalı bir ürün olması nedeniyle haksız kazanç peşinde koşan kötü niyetli kişilerin ilgisini çektiğini belirten çiftçiler, hırsızlardan zarar görmemek için bahçelerinde önlem aldıklarını belirttiler. Bahçelerini hasat dönemine kadar bekleyecek olan çiftçiler hırsızların özellikle yol kenarındaki bahçeleri tercih ettiklerini söylediler.

Telgraf

SEYYAR TEZGÂH SORUN OLDU

TRABZON Seyyar Esnaf Derneği Başkanı Hakan Bıçakçı, Belediye'nin seyyar tezgâh sorununu çözmek amacıyla projelerini hayata geçirmek için esnaftan imza topladığını ancak bu konuda birçok sıkıntı olduğunu belirtti. Bıçakçı, "Bizden sadece balık ürünleri satma konusunda imza topladılar ve Kadınlar Pazarı önünde bize 5 tezgâhlık bir yer yaptılar. Ancak sabah yapılan tezgâhları akşam yıktılar. Bu da esnafı çok zor durumda bıraktı" dedi.

Karadeniz